Őzlábgomba

A nagy őzlábgomba a piacokon szezonálisan kapható, de a kirándulók által is kedvelt, szedhető gombafaj. A gomba részletesebb leírása áll rendelkezésére az UTF-8 kódolású **gombaforras.txt** állományban. Készítse el a mellékelt mintának és a leírásnak megfelelő dokumentumot! A szöveg tagolásához ne alkalmazzon felesleges bekezdéseket!

1. Hozza létre szövegszerkesztő program segítségével az **ozlabgomba** állományt a program alapértelmezett formátumában a **gombaforras.txt** állomány felhasználásával!
2. Legyen a dokumentum álló tájolású és A4-es lapméretű! A bal oldali, a jobb oldali és az alsó margót 2,2 cm-re állítsa be! A felső margót állítsa 5 cm-esre! (Ha a használt szövegszerkesztő programban az élőfej a szövegtükörből veszi el a területet, akkor a felső margó legyen 1,4 cm, az élőfej magassága 3 cm, távolsága a szövegtükörtől 0 cm!)
3. A szöveg karakterei Times New Roman (Nimbus Roman) betűtípusúak legyenek! A dokumentumban négyféle betűméret van: 36, 21, 11 és 8 pontos. A betűméreteket a minta alapján állítsa be! A dokumentumban a sorköz legyen egyszeres, a bekezdéseket a minta szerint igazítsa! A bekezdések előtt 6 pontos térköz legyen! A címek utáni bekezdések kivételével a bekezdések első sorát 0,5 cm-rel húzza be!

A dokumentumban a fekete és a fehér színeken kívül barna RGB(150, 100, 50) kódú színt használjon a leírásnak megfelelően!

4. Készítse el a dokumentum élőfejét a minta szerint! A bal margóhoz igazítva helyezze el az „Őzlábgomba” feliratot 36 pontos betűmérettel, kiskapitális, félkövér betűstílussal, barna betűszínnel!
5. Az élőfej jobb margójához helyezze el egymás mellé a **gombarajz.png** képet 3 példányban! A képek méretét módosítsa arányosan úgy, hogy az eredeti méret 50, 75 és 100%-a legyen!
6. Az élőfej tartalmát a bal és a jobb margó között 4-5 pont közötti vastagságú, barna, szaggatott vonallal határolja a mintának megfelelően!
7. Készítse el a két cím formázását!
    a. A címhez 21 pontos betűméretet alkalmazzon!
    b. A betűk színe legyen barna, és a címet alakítsa félkövérré!
    c. A címek előtt 12, utánuk 0 pontos térköz legyen!

d. Biztosítsa, hogy a második cím új oldalra kerüljön!

8. A dokumentumban 3 helyen kerek zárójelben latin nevek vannak. Ezeket dőlt betűstílussal jelenítse meg! A gombaszedés legfontosabb szabályát: „**Az a gomba, amit nem ismerünk, mérgező!**” félkövér betűstílussal emelje ki!

9. A dokumentumban két képet kell elhelyeznie a mintán látható igazítással. Az első képet, az **ozlabkep1.jpg**–t, a minta szerinti bekezdés mellé helyezze el és a méretét módosítsa arányosan úgy, hogy magassága a mellette levő bekezdés magasságával egyezzen meg! A képet vékony fekete vonallal szegélyezze!

10. Készítsen számozott lábjegyzetet a kapcsos zárójelek előtti szavakhoz! A lábjegyzetek szövegét a kapcsos zárójelek között találja. A kapcsos zárójeleket és a bennük található szöveget törölje ki! A lábjegyzetek szövege 8 pontos betűmérettel és dőlt betűstílussal, térköz nélkül jelenjen meg!

11. A minta szerinti felsorolásjellel az első oldal alján lévő 3 bekezdést alakítsa felsorolássá!

12. A második oldal végén az őzlábgomba receptjeit középre igazított táblázatban jelenítse meg a minta szerint! A táblázatot 2 sorból és 3 oszlopból alakítsa ki! A cellamargókat minden irányban állítsa 0,2 cm-re! Az oszlopok rendre 4, 8 és 4 cm szélesek legyenek! A táblázat előtt a térköz az alapértelmezettnél nagyobb legyen!

13. Az első sor középső cellája barna kitöltésű legyen! A cím legyen fehér betűszínű, 21 pontos méretű és félkövér betűstílusú!

14. Az első sor bal és jobb oldali celláiba szúrja be a gombarajz.png képet 50%-os, arányos kicsinyítéssel! A bal oldali képet – a szimmetria kialakítása miatt – tükrözze, de más tulajdonságát ne változtassa meg!

15. Az első sor celláinak tartalmát függőlegesen és vízszintesen igazítsa középre! A táblázat minden cellájában a bekezdések előtt és után a térközt állítsa 0 pontosra!

16. A táblázat második sorának celláit vonja össze, és helyezze el benne a minta szerinti szöveget!

17. Alakítsa felsorolássá a minta szerinti három bekezdést, és állítsa be a jel.png-t felsorolásjelnek!

18. Szúrja be a felsorolás után vízszintesen középre az **ozlabkep2.jpg** képet, amit módosítson arányosan úgy, hogy a szélessége 5 cm legyen! A képet vékony fekete vonallal szegélyezze! A kép alatti szöveg 8 pontos betűméretű, dőlt betűstílusú és középre zárt legyen!
19. A dokumentumban alkalmazzon elválasztást!

Minta:

ŐZLÁBGOMBA

Bármilyen hihetetlen, kb. 300 ezer gombafaj található a Földön, ezek közül mintegy 10 ezer az ún. nagygombák csoportjába tartozik, közülük több mint 30 nemzetség 2000 vadon termő faja ehető.

Az őzlábgombák

Az őzlábgombák a kalapra és tönkre tagolt bazídiumos gombák, a csiperkék rendjébe, közelebbről az csiperkefélék családjába tartoznak. Legalább 33 őzláb faj létezik, az őzlábgomba elnevezés ugyanis nem rendszertani terminus, hanem a Lepiota és Macrolepiota nemzetségbe tartozó gombákon kívül még más nemzetségekhez tartozó gombafajok gyűjtőneve vagy népi elnevezése. Ezért fontos a tudományos név ismerete[1], amely segít pontosítani, hogy melyik fajról van szó.

Étkezési szempontból a nagy őzlábgomba fajai jelentősek. A nagy őzlábgombát Európa sajátjának tekintheti, míg a hozzá igen hasonló, de Amerikában, Ausztráliában vagy éppen Japánban előforduló hasonló gombák különböznek tőle. A többféle, egymáshoz igen hasonlító őzlábgombák rendszertani besorolása sem egyértelmű. A DNS-analízis segített a legjobban a rokoni szálak megállapításában. Ennek eredményeként elmondható, hogy két nagy csoport különíthető el egymástól a tudomány mai álláspontja szerint: a csiperkékkel (*Agaricus*), illetve az őzlábgombákkal (*Lepiota*) közelebbi rokonságot mutató nagy őzlábgombákat különböztetünk meg. A csiperkékhez közel állók a zöld spórás Chlorophyllumok, míg az őzlábakhoz közel állók a Macrolepioták, nevezhetjük őket valódi nagy őzlábgombáknak.

Szép kis kavarodást okoz az alábbi, gyengén mérgező, nagytestű, a csiperkékkel közeli rokonságot mutató gomba töméntelen tudományos és köznyelvi neve. A kerti őzlábgomba nem mást, mint a mérgező nagy őzlábgomba. Manapság úgy tűnik, hogy a névadási versenyből a Chlorophyllum brunneum került ki győztesen[2]. A gomba fogyasztása emésztőrendszeri panaszokat, hasmenést okoz, az enyhébben mérgező kategóriába tartozik. Több esetben számoltak be allergiás reakciókról is. Gyakran terem nitrogénnel bőven ellátott helyeken, komposzthalmon, forgácsrakáson. Boszorkánygyűrűben fejlődik.

A kisebb termetű őzlábak közül a húsbarnás őzlábgomba, vörhenyes őzlábgomba, rózsás őzlábgomba mérgező, galóca jellegű mérgezést okoz, és összességében legalább 10 faj tartalmaz a galócákra jellemző, máj és vesekárosodást kiváltó amatoxint. Mivel a kistermetű őzlábak egyébként is nehezen meghatározhatók, tartózkodjunk szedésüktől. Ha egy őzlábgomba kinyílt kalapjának átmérője 10 centinél kisebb, ne szedjük fel, nehogy mérges gomba kerüljön a konyhába. Mindenképpen fontoljuk meg az alábbi mondást: **Az a gomba, amit nem ismerünk, mérgező!**

Ehető őzlábak:

- piruló őzlábgomba
- csipkés őzlábgomba
- karcsú őzlábgomba.

---

[1] *A gombáknál az is kétséges lehet, ugyanis rendszertani besorolásuk még manapság is elég bizonytalan.*

[2] *Szinonim tudományos elnevezései közül csak néhányat említésre méltó: Macrolepiota rhacodes var. hortensis, Chlorophyllum brunneum, Macrolepiota venenata.*

ŐZLÁBGOMBA

Az „igazi” nagy őzlábgomba

A nagy őzlábgomba (*Macrolepiota procera*) talajon élő korhadéklakó.

Rendkívül ízletes kalapja miatt a konyha királya. Miután a kalap igen törékeny, hipermarketekben nem kapható, de szedhető, és egyéb elárusító helyeken, piacokon árulják is. Feltűnő külsejű, nagyméretű, kalapra és tönkre tagolt fehér lemezes termőrétegű gomba. Nem véletlen, hogy az angolszász elnevezése napernyőgomba, amely kalapjának formájára és méretére is utal. A kalap mindig púpos, széle cafrangos. Felszíne krém alapon nagy, gyapjas, elálló, koncentrikus barna pikkelyes. A lemezek krémszínűek, szélesek, sűrűk, a tönk előtt gyűrűbe összenőttek. Az idős példányok lemezei barnásan foltosodnak.

A tönk hengeres, karcsú, bunkós bázisú, üregesedő, szálas, a gallér fölött sima, barnás, alatta krém alapon koncentrikus, kígyóbőrszerű barna mintázottsággal a kalapból csuklósan kifordítható. A tönkön lágy, kettős élű, gyapjas, forgatható gyűrű található. Legfőbb ismertetőjegyei tehát: termetének magassága, gyűrűszerűen fel-le tolható szabad gallérja és a kalapból csuklósan kifordítható tönkje. Húsa fehér, vágás, törés után sem színeződik. A gomba húsának kellemes, dióra emlékeztető íze van. Régebben nyersen való fogyasztását is ajánlották.

Igen sokféle termőhelyen, erdőben, ligetes részeken, füves területeken májustól október végéig, néha még novemberben is gyűjthető. Hazai viszonyok között több terméshullámban tömegesen fordulhat elő.

Őzláb a konyhában

Az interneten őzlábgomba receptek tárháza található. Íme, egy kis ízelítő egyveleg:

- Ránthatjuk klasszikus módon, vagy úgy, hogy a kalapok belsejét hagymán párolt majoránnás, kakukkfüves, borsos, villával pürésített csirkemájjal vagy kapros túróval töltjük meg.
- Készítsünk rakott gombát! Hagyjuk egészben a kalapokat, egy réteget rakunk a vékony szalonnával bélelt tepsibe vagy jénaiba, egy kis ízesített darált húst vagy sajtot szórjunk rá, fokhagymás tejföllel locsoljuk meg, majd kezdjük a sorokat elölről. Végül háromnegyed órát süssük.
- Pörköltnek, levesnek más, húsos gombákkal együtt használjuk. A nagy őzlábgomba jól szárítható, a szárított gombából gombapor is készíthető.

Kapros túróval töltött őzlábgomba